

A MAGYAR BIVALYTENYÉSZTŐK EGYESÜLETE

TENYÉSZTÉSI PROGRAM

Érvényes: 2019 március 20-tól

Tartalom

I. Ellátási terület és tenyésztési cél.....	3
1.1 Tevékenységi kör kiterjedése.....	3
1.2. Tenyésztési cél.....	3
II. A fajta ismertetése.....	3
2.1. Küllemi leírás.....	3
2.2. Fajtaazonosság vizsgálata, igazolás rendje.....	5
2.3. A nukleusz és fajtafenntartó egyed meghatározása.....	5
2.4. Tenyészállat forgalmazás, export és import szabályai.....	5
III. Tenyésztési módszer.....	6
3.1. Tenyésztői feladatok, kötelezettségek.....	6
3.2. In situ tartás feltételei.....	6
3.3. Tenyésztésbevitel ideje.....	7
3.4. Tenyészvonalak, családok, párosítási terv, szelekció rendje.....	7
3.5. A pároztatás végrehajtásának módszerei, apaállat használat szabályai.....	8
3.6. Tenyészbika nevelő telep kinevezésének rendje.....	8
3.7. Tenyészbika nevelő telepek működési szabálya.....	8
3.8. Tenyészbika minősítés rendje.....	9
3.9. Génbankban megőrzendő szaporítóanyag és genetikai minta meghatározása.....	10
3.10. Génkészlet felderítésének eljárása és hasznosítása.....	10
IV. A teljesítményvizsgálat.....	10
V. Küllemi bírálat.....	10
VI. Törzskönyvezési szabályzat.....	11
VII. A magyar házibivaly nyilvántartás rendje.....	12
7.1. Tenyésztési adatok gyűjtése, vezetése.....	12
7.2 Országos állattenyésztési adatbankba történő adatküldés módja és rendje.....	12
7.3. Vágóállat fajtához tartozása igazolásának rendje.....	12
VIII. Azonosítás, egyedi megjelölés.....	13
8.1. Megjelölés típusai.....	13
8.2. A megjelölés módja.....	13

I. Ellátási terület és tenyésztési cél

1.1 Tevékenységi kör kiterjedése

A Magyar Bivalytenyésztők Egyesülete (továbbiakban: MBE) országos hatáskörben végzi tevékenységét avonatközö jogszabályok és a hatósági engedély alapján a magyar házibivaly valamennyi tenyészetére, függetlenül attól, hogy a tulajdonosok tagjai-e a fajta fenntartásáért felelős tenyésztő egyesületnek.

1.2. Tenyésztési cél

Elsődleges cél a magyar házibivaly a fajtatiszta fenntartása, megfelelő számú egyed genotípusának megőrzése, genetikai diverzitása csökkenésének megállítása, és fenntartása. A szelekcióban érvényesülni kell a magyar házibivaly ellenálló képességének, hosszú hasznos élettartamának (20-25 év). További cél, hogy a magyar házibivaly a védett természeti területek megőrzésében, valamint szükséges rekonstrukciójában, szerepet játsszon.

II. A fajta ismertetése

2.1. Küllemi leírás

Összbenyomás

A magyar házibivaly megjelenésében szilárd szervezetet, tömeges, jól izmolt, hengeres, széles törzset, nagy erőt sugároz. Mozgása lomha. Szigorúan kell bírálni a szervezeti szilárdsággal és a mozgással összefüggő hibákat. Fontos a térölélő lépés, lényeges az erős ízület, acélos inak. A finom szervezettől a durváig minden konstitúciós típus előfordulhat, a hasznosítási irány függvényében. Megjelenés tekintetében cél az arányosság, vagyis az egyes testrészek, testtájak összhangja.

Bőr, szőrzet, szín

A bőr szívós, erős, a szarvasmarháénál vastagabb, szőrrel ritkábban fedett. A szőrzet főleg a test elülső részén található, itt sűrűbb és hosszabb szálú. A test hátsó része, a far, a konc szőrrel ritkábban fedett, mely a kor előrehaladtával egyre ritkábbá válik. A bivaly a téli hosszú szőröket tavasz kezdetén levedli. A bőr színe fekete, a palaszürke árnyalat is elfogadott. A borjak mindig teljes szőrfedettséggel jönnek a világra, leggyakrabban fényes, fekete szőrrel. Ez későbbiekben, 1-2 éves korban barnás felszört is tartalmazhat.

Elvéte előfordul a sárga vagy a fehér szín (leucizmus), amikor a szemek világos sárgásbarnák vagy világoskékek (csókaszem), de előfordulhat teljesen pigment nélküli, piros szemű egyed is (albínó). A fedett fehér szőrzet előfordulása nem kívánatos, továbbtenyésztésre nem használható.

A bivaly testfelületén előfordulhatnak jegyek, mint például a homlokon a fehér csillag, a fehér farokbojt vagy a köröm szélén a keselység. Ezen színhibák nőivarú állatokon elfogadhatóak, de nem kívánatosak. Hímivar esetén a fehér farokbojt elfogadható, minden más jegy tenyésztésből kizáró ok.

A szaruképletek általában feketék, vagy palaszürkék, de nagyfokú pigment hiánynál előfordul a sárga, viaszolt szarv és köröm. Ezek az egyedek gyengébb ellenállóképességet mutatnak a környezet behatásaival szemben. Tenyésztésben tartásuk nem kívánatos.

Küllem

A *fej* magasan tűzött. Jellemző rá a keskeny és hosszú orri rész. A homlok domború, kívánatos a homlok és az orr folyamatossága. A szemek sötét árnyalatúak, a tekintet élénk, előfordulhat az úgynevezett csókaszem, ami színhibának tekintendő. A fülek nagyok, alig szőrözöttek, vékony bőrrel fedettek.

A *szarvak* bordázottak, oldalt hátra nyúlóak, a szarv végek különböző irányúak. Harántmetszetük töben négy, - a vége felé elvékonyodó, gyakran háromszögletű formát mutat. Ivar szerint eltérő a szarvalakulás. A bika szarva vastag, a keresztmetszetéhez viszonyítva rövidebb, a tehén szarva középhosszú, az ökrök és a tinók szarvalakulása a bika és a tehén között van.

A *nyak* alacsonyan illesztett, hosszú, gazdagon izmolt, lebernyegtől mentes. A járomél erős, széles, egyenes.

A *mar* jól izmolt, magas, éles és hosszú.

A *hát* és az *ágyék* széles, jól izmolt, a *far* széles, enyhén csapott. A *farok* mélyen tűzött, töben vastag, a farokrépa megközelítően a csánkig ér.

A *mellkas* mély, dongás, a *szügy* széles, erőteljes, zsírszövettel ellátott, melynek nagysága kondíció függvénye.

A *lapocka* dőlt, a *váll* jól izmolt, igavonó állat révén erőteljes. A laza lapocka súlyosan kifogásolható.

A *lábak* rövidek, jól izmoltak, az ízületek szikarak, erősek. A *körmök* szilárdak, kemények. Az elülső lábaknál születés után gyakori a borjúállás, később kialakulhat a franciásság. Hátsó lábakon előforduló hiba lehet a gacsosság és a székállás. A súlyos hátsóláb hibás bikát tenyésztésbe állítani nem szabad, mivel ez a lábalakulás a fedezésnél problémát okozhat.

Méreték és súlyadatok

Méretek

Méretek	Tehén	Marmagasság %-ban
Marmagasság (szalaggal)	135-155 cm	100%
Övméret	190-220 cm	140-160 %
Mellkas mélység	69-83 cm	49-58 %
Törzshosszúság	139-169 cm	108-115 %
Csípőszélesség	53-70 cm	42-45 %
Szárkörméret	23-29 cm	19-20 %

Súlyadatok

Korosztályok	Súly
Újszülött borjú súlya	18-30 kg
Egyéves korban	250-300 kg
Két-, hároméves korban	450-500 kg
Kifejlett tehén súlya	500-700 kg
Kifejlett bika súlya	650-1200 kg

2.2. Fajtaazonosság vizsgálata, igazolás rendje

A fajtaazonosságot a magyar házibivaly esetében az MBE a 2.1. pontban írt küllemi jegyek megfelelésének vizsgálatával állapítja meg, egyedi bírálat során. A fajtaazonosság igazolására az MBE származási igazolást ad ki (1. sz. melléklet).

2.3. A nukleusz és fajtafenntartó egyed meghatározása

Nukleusz és fajtafenntartó egyed, melynek utódai az ország állományának fenntartásában és genetikai diverzitásának megőrzésében meghatározóak.

Nukleusz minősítést kap az az egyed, amely ritka alléleket hordoz, vagy különleges küllemi jegyeket mutat. Ezen kívül elvárás, hogy az egyed évente rendszeresen borjút neveljen, és külleme minimálisan a 82 bírálati pontot elérje. A nukleusz minősítés két egymást követő évi ellés kimaradásánál fajtafenntartóvá válhat.

Fajtafenntartónak a genetikailag nem különleges, de a fajtát jól reprezentáló tenyészállat nevezhető.

Az állatok minősítését a Tenyésztési Bizottság végzi, az egyed küllemi bírálata, saját teljesítménye, valamint a genetikai értéke alapján.

2.4. Tenyészállat forgalmazás, export és import szabályai

A vevő igénye alapján tenyészállat csak az MBE által kiállított származási igazolással kerül forgalomba, melyet az eladó igényel meg. A származási igazolás kiadása fel van függesztve a vérvizsgálat nemzeti akkreditálásáig.

Exportra az MBE Elnöksége és a Tenyésztési Bizottsága, valamint a tenyésztési hatóság együttes írásos engedélye alapján lehet értékesíteni.

Importból származó állatot a Tenyésztési Bizottság és az elnökség együttes jóváhagyását követően lehet tenyésztésbe állítani. A Tenyésztési Bizottság jóváhagyásának feltétele az archivált vérminta, amely alapján az egyed és annak utódai a későbbiekben nyomon követhetőek.

III. Tenyésztési módszer

3.1. Tenyésztő feladata, kötelezettségek

A tenyészetekben, a hatóságilag előírtakon felül, a következő feladatok betartása kötelező:

- párosítási tervet kell készíteni, melyet a Tenyésztési Bizottság jóváhagy, és annak egy példányát az MBE számára el kell juttatni. Az MBE a felügyeleti szerv kérésére a párosítási tervet bemutatja.
- a tenyésztési naplót naprakészen kell vezetni, és annak másolatát a meghatározott határidőre be kell küldeni az MBE-nek.
- a tenyészüsző és a tenyészbika jelöltek vérmintáját archiválásra a közgyűlés által elfogadott laboratóriumba be kell küldeni.
- az egyedi mérlegelés választáskor kötelező, tenyészbika jelölt esetén 36 hónapos korban is,
- a tenyésztési nyilvántartás naprakész vezetése kötelező, ami a tenyésztési napló alapbizonylata,
- a tenyésztő által tenyésztésre felajánlott bikákat a Tenyésztési Bizottság megsemmisíti és annak javaslata alapján az a bikanevelő telepre kerülhet.
- a tenyészet felszámolása vagy több mint 50%-os állománycsökkentési szándék esetén az MBE-t előzetesen tájékoztatni kötelező, annak érdekében, hogy a fajta fenntartása szempontjából a legkedvezőbb értékesítés történjen, és az állomány értékes egyedei megfelelő új tulajdonos kezére jussanak.
- a választást követően a hímvivarú állatok nem tarthatók a nőivarú gulyákban, csak herélést követően, a továbbtenyésztésre kijelölt egyedeket a bikanevelő telepre kell szállítani.

3.2. In situ tartás feltételei

A nukleusz és fajtafenntartó állomány tartása csak in situ tartási körülmények között lehetséges. In situ tartás: az éves legeltetési időszak (április 24.-szeptember 29.) alatti legelőn tartást jelent. A téli időszakban fedett tartás mellett is biztosítani kell a szabad mozgást. Nyári időszakban a bivaly etológiai igényeinek megfelelően dagonyázásra alkalmas vizes területet kell biztosítani. Ex situ tartás fejős állománynál engedhető meg.

3.3. Tenyésztésbevitel ideje

A bivaly későn érő faj. Ezt a tenyésztésbevitel során vesszük figyelembe. Mivel teljes fejlettségét 4-5 éves korban éri el, a növendék üszőket 36 hónapos kor körül lehet tenyésztésbe állítani. Ez a tenyésztési szemlélet és a megfelelő tartás biztosítja a hosszú, 20-25 éves hasznos élettartamot.

Az üszők 10-12 hónapos korban, a választást követően szelektálásra kerülnek. A szelektálás során továbbtenyésztésre alkalmasnak ítélt tenyészüszők felnevelése megfelelő környezetben, bika nélküli gulyában, legeltetésre alapozottan történjék. A szelekció rendje a 3.4. fejezetben kerül bemutatásra.

A bikák tenyésztésbevitelére 36 hónapos kor körül történik. Az utánpótlásra szánt tenyészbika növendékeket a felnevelés során minősíteni szükséges.

3.4. Tenyészvonalak, családok, párosítási terv, szelekció rendje

Tenyészvonalak: Azonos fenotípusú bikák egy vonalba kerülnek. A rokontenyésztés elkerülése érdekében legalább 7 vonal kialakítása szükséges, melyet 7 kezdőbetű jelez.

Családok: A családok alapja a törzskönyvben szereplő, alapító tehén. A családot az azonos névvel ellátott nőivarú egyedek alkotják. A családtenyésztés folytatása magasfokú tenyésztési igényt jelent.

Párosítási terv: A párosítási tervre a tenyésztő tesz javaslatot, amit a Tenyésztési Bizottság hagy jóvá. Igény esetén a Tenyésztési Bizottság a tenyésztő számára segítséget nyújt. A terv elkészítésénél a rokontenyésztés kizárását maximálisan figyelembe kell venni. A párosítási tervet a fedeztetési ciklus megkezdését megelőző egy hónapban kell elkészíteni és másolatban az MBE-hez eljuttatni. A TER jelentés alapja a párosítási terv.

A párosítási terv tartalmazza (2. sz. melléklet):

- a párosítandó tehenek és üszők nyilvántartási számát,
- az állományra beosztott bika központi lajstromszámát, nevét.

Szelekció elve és rendje: A szelekció a tenyészállat kiválogatás leglényegesebb módszere. A szelekció az állat tenyésztésben tartásának ideje alatt folyamatosan történik. Ki kell szelektálni:

- a fajtaidegen,
- az életkorához és ivarához tartozó paramétereknek nem felel meg
- a szaporodásbiológiai problémákkal rendelkező (pl: meddőség, sorozatos vetélés, holt ellés, stb.),
- a rendellenes szarvalakulású,
- a tartástechnológiai, és tartásmód követelményinek meg nem felelő egyedeket (pl.: agresszív, sánta, vak, stb.)
- erős pigment hiányú egyedeket (albínó, jelentős fehér farokbojt)

egyedeket.

A szelekciót a Tenyésztési Bizottság végzi, aminek végrehajtása a tenyésztő kötelessége.

A bikanevelő tehenek kiválasztása a Tenyésztési Bizottság feladata.

3.5. A pároztatás végrehajtásának módszerei, apaállat használat szabályai

A bivalytehén vemhességi ideje átlagosan 11 hónap, 310-330 nap közötti időre tehető. A bikaborjak általában 8-10 nappal később születnek, mint az üszők. A borjak átlagosan 7-10 hónapos korig szopnak. A pároztatási időpontot a tenyésztő dönti el úgy, hogy a borjak a tél előtt megerősödjenek, valamint a tehenek felkészülhessenek a folytatásra és a következő termelési ciklusra.

Egy gulyára egy fedeztetési időszak alatt egy bika használható. Amennyiben egy gulyát több bika fedez (váltvafedeztetés), a fedeztetési idő között minimum egy hónapnak el kell telnie. Egy bika alá kb. 50 db nőivarú egyedre ajánlott beosztani.

A fajta esetében a mesterséges megtermékenyítés nem engedélyezett, kizárólag háremben történő párosítás megengedett. A származás nyomon követhetőségének érdekében a tenyésztő köteles megakadályozni az engedéllyel nem rendelkező bikák kényszerű fedezését az állományban.

3.6. Tenyészbika nevelő telep kinevezésének rendje

Bikanevelő telep a megfelelő állategészségügyi státusz biztosítása mellett, olyan telep lehet, amelyek tartási körülménye és szakmai háttere alkalmas a tenyészbika nevelő telepek működési szabályzatának betartására.

Bikanevelő telepekről szóló kinevezést a Tenyésztési Bizottság javaslata alapján, az Elnökség dönti el, erről évente beszámol.

3.7. Tenyészbika nevelő telepek kiválasztása és működési rendje

- A tenyésztés céljára nevelt növendékbikák első beállítását és ezzel a bikanevelő telep működését az Elnökség, valamint a Tenyésztő Bizottság hagyja jóvá. A Tenyésztési Bizottságnak az évjáratú növendékeket vagy május 1-ig vagy november 1-ig ki kell jelölni. A szemlén a Tenyésztési Bizottság mellett a tenyésztő, valamint az állattenyésztési hatóság képviselője vehet részt.

- A tenyészbika nevelő telep üzemeltetője - a szükséges állatorvosi rendelkezések figyelembevételével - más tenyészetből származó bikák befogadását (maximum 20 db/év) nem tagadhatja meg.
- A központi bikanevelő telepre beszállított állomány státuszának 4es mentesnek (IBR mentesnek) kell lennie.
- Központi bikanevelés csak az egyesület tenyészetkódjában történhet.
- Az 10 hónapos kort meg nem haladó, előminősített állatnak a bikanevelő telepre minden év május 1-ig vagy november 1 ig be kell érkeznie.
- A bikákat félévente április 30-ig, és október 30-ig mérlegelni kell. A mérlegelési jegyzőkönyvet a mérlegelést követően 8 napon belül az MBE számára el kell juttatni. A mérlegelést a Tenyésztési Bizottság ellenőrzi.
- Legalább 10 azonos évjáratú bikát kell egy csoportban felnevelni.
- A nevelés a teljes nyári időszakban kizárólag legelőn történik, a legelő területhez dagonyázásra alkalmas vizes területnek rendelkezésre kell állnia.
- A felnevelés 36 hónapos korig tart, hogy kellően fejlett állatok bírálata történhessen meg.
- A téli takarmány felhasználást nyilván kell tartani.
- A tenyészbika nevelés és tartástechnológiai szabályzatot maradéktalanul be kell tartani.
- Az egyesületi tulajdonú bikák esetén külön szerződést köt az egyesület a vállalkozóval.
- Bikanevelő telepek kinevezésekor az egyesület külön szerződésben rögzíti az elvárásait a telep üzemeltetőjével.

A tenyészbika nevelés tartástechnológiai szabályzata:

A bikanevelő telepnek az alábbi feltételeket biztosítani kell:

- IBR mentesítési terv (minimum 3 vakciánás évente, évente kétszeri külső belső parazita elleni kezelés, évente egyszeri vérvétel (leukózis, brucellózis, IBR)
- Állatkezeléshez szükséges feltételek biztosítása: kezelőkarám, oltófolyosó, kaloda, mérleg,
- Egyedi bírálatra alkalmas terület biztosítása
- A bikákat a téli és a nyári tartási időszakban más bivalytól, illetve szarvasmarhától elkülönülten kell tartani,
- sérült, vagy beteg egyedek elkülönült tartását biztosítani kell
- Télen évjáratonként elkülönülten kell tartani a növendékeket.

3.8. Tenyészbika minősítése

A tenyészbika nevelő telepen felnevelt, előminősített állatok évente egy alkalommal, bírálatra kerülnek. A bírálatot a Tenyésztési Bizottság végzi, a bírálaton részt vehet a bikanevelő telep üzemeltetője, valamint a növendékbikák tenyésztői, akik véleményét a Tenyésztői Bizottság figyelembe veheti. A bírálat akkor hiteles, ha legalább 3 Tenyésztői Bizottsági tag jelen van.

A felnevelt és minősített tenyész bikák a tenyésztési hatóságtól központi lajstromszámot kapnak, ekkor történik a tenyészbika elnevezése is, a név kezdőbetűje meg kell, hogy egyezzen a bika vonalának betűjével.

3.9. Génbankban megőrzendő szaporítóanyag és genetikai minta meghatározása

A magyar házibivaly esetében a mesterséges termékenyítés alkalmazása egyelőre nem támogatott, ezért a tenyész bikáktól szaporítóanyag vételére és tárolására szabályozást nem kell megállapítani.

Genetikai mintavétel származás-ellenőrzés céljából a tenyésztési program előírásai szerint az alábbi esetekben szükséges:

- tenyésztésre szánt nőivarú növendékek
- tenyésztésre szánt növendék bikák
- import állomány hazai tenyésztésbe vétele előtt

Az MBE elsődleges célja a természetszerű tenyésztési módszerek használata, ezért a fagyasztott spermával történő inszeminálás és az embrió fagyasztás, valamint beültetés jelenleg nem kivitelezhető tenyésztési technológiai elem.

3.10. Génkészlet felderítésének eljárása és hasznosítása

Az ország bivalyállományának feltérképezése kevesebb, mint egy évtizedes múltra tekint vissza, illetve a származás-ellenőrzés eddigi klasszikus (vérsavós) módja bivalynál nem működik. Az ország bivalyállományának genetikai felderítése folyamatban van. A vérminták archiválása DNS származás-ellenőrzés későbbi megállapítása érdekében történik.

IV. A teljesítményvizsgálat

A tenyészállatok teljesítményének mérése:

Tenyésztő által végzett kötelező mérések: (tenyésztési naplóban rögzítendő)

- a borjak egyedi mérlegelése választáskor,
- üszők tenyésztésbevételt megelőző mérlegelése.

MBE által végzett kötelező mérések:

- választáskori súlyok 205 napra való korrigálása,
- tehenek életteljesítménye (reprodukciós teljesítmény).

Bikanevelő telep által végzett kötelező mérések:

- a növendék tenyészbika jelöltek félévenkénti mérlegelése, valamint 36 hónapos korban, de legkésőbb tenyésztésbe állításkor.

V. Küllembi bírálat

A küllemi bíráló feltételei:

Tekintettel arra, hogy 2005. évig Magyarországon bivaly törzskönyvezés nem volt a származási adatokat sok helyen nem tartották nyilván. 2005-től 2008-ig minden Magyarországon levő, harmadik életévét betöltött, azonosító számmal rendelkező, a törzskönyvi nyilvántartás követelményeinek megfelelő bivalyt (VI. pont), függetlenül attól, hogy igazolt származása lenne, törzskönyvi nyilvántartásba vett az MBE.

A leíró küllemi bírálatot (3. sz. melléklet) a Tenyésztési Bizottság végzi. A leíró bíráló alapján a nőivarú egyedeket I-III. osztályba, a hímivarúakat I-II. osztályba kell sorolni.

VI. Törzskönyvezési szabályzat

A magyar házibivaly tenyésztése kizárólag tiszta vérben történik, az egyesület zárt törzskönyvet vezet, idegen fajtát nem fogad be.

Minden MBE tag állatállománya főtörzskönyvbe kerül. A törzskönyvi nyilvántartás alapja a tagok által, a tenyésztési naplóban, biztosított adatok rögzítése, értékelése, rendszerezése.

A nyilvántartás alapján a tehenek az alábbi besorolást kapják:

- I. osztályú az a tehén, amelynek küllemi pontszáma 91 pont felett van.
- II. osztályú az a tehén, amelynek küllemi pontszáma 76–90 pont között van.
- III. osztályú az a tehén, amelynek küllemi pontszáma 61–75 pont között van.

Osztály alatti az a tehén, amelynek küllemi pontszáma 61-nél kevesebb.

Amennyiben a tehennek a párosítási tervet betartott, feljegyzett hágatású, hitelt érdemlően bizonyítható élő anyja, illetve apja van, ezek egyidejű törzskönyvi nyilvántartásba vételével feltüntethetők a származási lapon.

A fajra jellemző dajkásítás miatt az egyedek pontos származása csak DNS alapú vérvizsgálattal határozható meg, ezt a gulyában lévő teljes tehenállomány genetikai ismerete alapján lehet megállapítani. A 2017 óta elvégzésre került DNS alapú származásvizsgálati eredmények képezik a törzskönyv alapját.

A bikák törzskönyvi nyilvántartásba vétele. Bírálatra kerül az a hároméves kort betöltött bika, amely 3.3. pontnak megfelel. A bikák osztályba sorolásra az alábbi pontszámok alapján történik:

- I. osztályú az a bika, amelynek küllemi pontszáma 91 pont felett van.
- II. osztályú az a bika, amelynek küllemi pontszáma 82-90 pont között van.

A tartó kérésére a 82 bírálati pontot el nem ért egyed a Tenyésztési Bizottság a következő évi bírálóval újra bírálhatja. A bírálót követően, a központi lajstromszám kiadására a kérelmet az MBE adja be az illetékes hatósághoz.

VII. A magyar házibivaly nyilvántartás rendje

7.1. Tenyésztési adatok gyűjtése, vezetése

A tenyésztési adatok gyűjtése a következő nyomtatványokon történik:

- tenyésztési napló (4. sz melléklet)
- párosítási terv (2. sz. melléklet)

Az alapadatokkal ellátott tenyésztési naplót az MBE biztosítja, vezetése a tenyésztő feladata.

A tenyésztési év december 1-től következő év november 30-ig tart. Az adatokat a tenyésztő köteles naprakészen vezetni és a tenyésztési napló másolatát január 31. napjáig el kell küldeni az MBE-nek. A decemberi változások a következő évi tenyésztési naplóba kerülnek.

Az adatok feldolgozható minőségéért és az időben történő beérkezéséért a tenyésztő a felelős.

7.2 Országos állattenyésztési adatbankba történő adatküldés módja és rendje

A magyar házibivaly egyedi és törzskönyvi adatainak nyilvántartása a MBE adatfeldolgozó rendszerében történik. A számítógépes nyilvántartáshoz a Tenyésztési Naplóban megjelölt adatokat a tenyésztőnek a megadott határidőre kell eljuttatni az MBE számára.

Az országos állattenyésztési adatbankba történő adatbeküldés módja és rendje: a tenyésztő teljesíti a szarvasmarha ENAR és TER adatszolgáltatás előírásainak megfelelően.

7.3. Vágóállat fajtához tartozása igazolásának rendje

Az MBE a tenyésztő kérésére fajtaazonossági igazolást ad ki a vágásra kerülés előtt a saját nyilvántartási adatai alapján, meghatározott formában (5. sz. melléklet). A fajtaazonossági igazolás hiteles törzskönyvi okiratnak minősül. Ennek hiányában a vágóállat nem tekinthető magyar házibivalynak.

VIII. Azonosítás, egyedi megjelölés

8.1. Megjelölés típusai

A bivalyok megjelölésére a hatályos jogszabályok alapján az MBE az ENAR füljelzőt használ. Ezen kívül a tenyésztő kérésére az állomány további megjelölése lehetséges: bélyegzés, tetoválás, chipelés. Magyarország területén levő bivalyok azonosításához szükséges ENAR-on felüli megjelölést az arra feljogosított személy végezheti, annak ellenőrzési számhoz való megfeleléseit a Tenyésztési Bizottság ellenőrzi.

8.2. A megjelölés módja

A bélyegzést a far baloldalán kell elvégezni. Ez vagy az ENAR 4 számjegyű használati száma, vagy futó sorszám szerint egyedi bélyegzés. Ez utóbbi esetben nyilvántartást kell vezetni a bélyegzett sorszám ENAR megfeleltetéséről, mely törzskönyvi sorszámnak is tekinthető. Tetoválás esetén csak az ENAR 4 számjegyű használati száma használható, melyet az állat mindkét fülébe kell tetoválni. Az MBE a bélyegzést, a tetoválást és a chipelést a jelölési jegyzőkönyv esetén fogadja el (6. sz. melléklet).

Záradék: jelen Tenyésztési Program a 2019 március 20-i közgyűlés 5. napirendi pontjában került elfogadásra.

Kelt: Bakonybél, 2019. március 20.

Rózsa Péter
elnök

Mellékletek:

- 1. sz. származási igazolás*
- 2. sz. párosítási terv*
- 3. sz. küllemi bírálati lap*
- 4. sz. tenyésztési napló*
- 5. sz. fajta azonossági igazolás*
- 6. sz. jelölési jegyzőkönyv*